

„Folyamatosan változtok, változik mindenki és minden.”

Váltó versek *és egyébek*

Alapítvány

Váltó-sáv Alapítvány

cím: 1074 Budapest, Hársfa u. 21.
tel.: (061) 352-6755
fax: (061) 352-6755
e-mail: alapitvany@valtosav.hu
szakmai vezető: Mészáros Mercedes
0670-501-3291

Összeállította: Váltó-sáv Alapítvány, Információs Bázis. Budapest, 2005.

J. (2005):

A lét

*Életünk folyamatos küzdelem.
Értelmetlen célokért hajtunk szüntelen.
Elbukunk, pihenünk, majd újra felállunk,
Elavult hitünk helyett újakat találunk,*

*Gyermekként még csodás, színes e világ,
De felnöveünk gyorsan s elmúlik a varázs.
Felszáll a köd mi elménket takarta,
Befogad a föld, ha elbukunk rajta.*

*Utunkat meghatározza két parancsoló lételem,
Uralkodik rajtunk az ész és az értelem.
Érzelmünk, vágyaink hajtanak egyre tovább,
Céljaink eléréséért küzdünk egy életen át.*

*Szeress, hogy téged is viszont szeressenek!
Ne vess, nehogy a depresszió vermébe ess!
Élj úgy, hogy hidd: maradandó jót alkottál!
És tudd, léted egyetlen célja: a halál!*

J. (2005):

Mondd miért..?

*Mondd, miért nem lehetünk
együtt boldogok?
Kjért dobtad el szívem, mi
darabokra hullott?
Mondd, miért mondtad, hogy
szeretsz engemet?
Mikor tudtad, hogy nem fogadod el
felkínált szívemet!
Mondd, miért kellett neked
az a másik?
Szerettelek volna, szívem
utolsó dobbanásáig.
Mondd, miért döntötted
rommá az életem?
Miattad örökre uralkodik
rajtam a félelem.
Mondd, miért taszítottál a fényről
le a mélybe?
Megfosztottál a széptől,
s ítélteél sötétségre.
Mondd, miért mentél el, mintha
sosem lettem volna?
Magányomba eltemettél,
mintha meghaltam volna.
Miért? Mondd, miért tetted
ezt velem?
S mond, miért szeretlek mégis,
reménytelen?*

J. (2005):

Rabság

Hibát követtem el, minek börtön a jutalma
Sivár környezetben hideg, sötét cella.
Raboskodom most búneimért, sok éven át
Rabság nyomai nem tűnnek el egy életen át.

Egy külön világ, ahol élek,
Bezárt testek, megtört lelkek,
Elfojtott sírások, fakó fények,
Távolí szeretet, elgyötört emberek,

Ugyanazok a társak, egyforma napok,
Napról napra ismétlődő egyhangú programok,
Újra tervezett életek, átgondolt sorsok,
Fogadkozó elítéltek, tartalmatlan monológok,

Az ébredések, mint kínzó próbák,
Elmémbe vésik: nincs vége a szenvedésnek,
S az étkezések nap- nap után, akár apró mérföldkövek,
Emlékeztetnek: az idő múlik, ad az élet új örömeiket.

Távol mindazoktól, kik szívemnek kedvesek,
Álom a mindennapokról, mit szívesen kergetek,
Várom, hogy írjanak, szívemhez szóljanak,

De nincs már könnyem se, mit földre hullajtva,
Kisírhatnám a bánatomat, mit tettem, ó én balga!

M. (2005):

Nem érdekel...

Nem érdekel, hogy miből élsz, azt akarom tudni, mire vágysz,
És hogy mersz-e találkozni szíved vágyakozásával.
Nem érdekel, hogy hány éves vagy,
Azt akarom tudni, hogy megköckáztatod-e,
Hogy hülyének néznek a szerelmed miatt, az álmaidért, vagy azért a kalandért, hogy igazán
élj.

Nem érdekel, hogy milyen bolygóid állnak együtt a holddal,
Azt akarom tudni, hogy megérintetted-e a szomorúságod középpontját,
Hogy sebet ejtett-e már valaha rajtad árulás az életben,
És hogy tovább, hogy fájdalomtól való félelmedben visszahúzódtál-e már.
Azt akarom tudni, hogy egyedül tudsz-e lenni a fájdalommal,
Az enyémmel vagy a tiédde.

Nem érdekel, hogy a történet, amit mesélsz, igaz-e.
Azt akarom tudni, hogy csalódást tudsz-e okozni valakinek,
Hogy igaz legyen önmagadhoz, hogy el tudod-e viselni
Az árulás vádját azért, hogy ne áruld el saját lelkedet.
Azt akarom tudni, hogy tudsz-e hűséges lenni és megbízható.
Azt akarom tudni, hogy látod-e szépet, még akkor is,
Ha az nem minden nap szép.

Nem érdekel, hogy hol élsz, vagy hogy mennyit keresel.
Azt akarom tudni, hogy fel tudsz-e kelni
Egy szomorúsággal és kétségbeeséssel teli éjszaka után,
Fáradtan és csontjaidig összetörten ellátni a gyerekeket.

Nem érdekel, hogy ki vagy, és hogy jutottál ide.
Azt akarom tudni, hogy állsz-e velem a tűz középpontjában
Anélkül, hogy visszariadnál.
Nem érdekel, hogy hol, mit és kivel tanultál,
Azt akarom tudni, hogy mi tart még belülről,
Amikor már minden egyén összeomlott.
Azt akarom tudni, hogy tudsz-e egyedül lenni saját magaddal,
És hogy igazán szeretsz-e magaddal lenni az üres pillanatokban.

R.(2003):

Kedves Mercedes!

Ez egy vers lesz, Neked s Nektek. Le ne selejtezd! Egy perfekt helyre tedd el.

Bele lettem temetve, eme fergeteges fertelembé.

Be lettem teljesen szegezve egy feneketlen verembe.

Rettenetes egy helyzet. . .

Ketrecemben, tehetetlen fetrengve, fejem eleje kezembe temetve.

Helyzetem teljesen lehetetlen, de nem keserűgem, mert eszemet belevetem egy tetemes versrengetegbe.

Eme veszedelmes perceket ezzel szerelem le.

S ezzel teljesen lefelejttem rettenetes helyzetemet.

Keservesen remegve eme veremben, nem tehetek egyebet.

Teljes lelkeimet s kegyemet egy szervezetnek teszem le, melynek neve: „Nevelde”.

Megkedveltem benne rengeteg kedves embert.

Elemeztem festett egyvelegeket, tengereket meg hegyeket.

Szerztem kellemes jegyeket.

Nevettem s egyben „nevelkedtem”.

El nem felejttem eme perceket!

Nem heverek teljesen leverve, elkezdett tervemet befejezem.

Kezemnek elege lett, szemem beremegett, szerkezetem, melllyel eme jeleket vetettem, ezennel leteszem.

Levelemmel rendszeresen megkereslek, de Te se feledj!

Szeretettel egy lelkes fenegyerek;

R,

Ui.: Nem tudom, mennyire volt időmértékes,

De mint látod, időm itt nem értékes.

Üdv mindenkinek!

KA. (2004):

A hang terei

Csend van, végtelen csend. Nem szólnak a szavak, nincs mosoly, kacagás, nincs sóhajtozás, rég elfogyott az már.

Zárkám ajtaján túl, oda szorult a hang.

Más rabok moraja, a nővérké és az örök léptei, néha kulcscsörgés. Ilyenkor összerezzenek, Nem szeretem, ha bántják a csendet, mert azt valahogy a magaménak érzem. Beleolvadok és megszűnök benne. Ha most meglesnél, talán nem is látnál.

De itt belül, magamban élek, nevetek, még sírhatok is. Nézem az elmém által elém tárt gondolat-pillangókat, melyek, ahogy elém kerülnek, már illannak is tovább, és ilyenkor hiába kergetem, mégsem tudom követni őket.

Most már meg sem próbálom, csak céltalanul úszom sodrásukban. Úgy szeretném azt kiáltani: SEGÍTSÉG!!!

Nincs kinek, csak magamnak.

De saját magam ellen nem akarok harcolni.

Inkább csak csendben élünk társammal, és együtt hallgatjuk a kintről beszűrődő hangokat.

K. (1997):

Névtelen

*Valakij segíthetne.
Valamit elvesztettem.
De mondd, kji hallgat meg
Eme poros kjs szegletben.*

*Hallja szavam bárkij?
Rám senkij sem kíváncsi?
Hisz egyre lejjebb zuhanok,
Mit életem adott: foszladoz.*

*Kezek nem nyúlnak felém?
„Gyere, itt van, tessék; legyél!”
Egyre inkább csak marnak,
Kik nekem jót nem akarnak.*

*Segítséget én kjtől várjak?
Panaszommal hova álljak?
Kj az, kji adja jobbját
Segíteni rajtam próbál?*

*Lassan lesz életem:
Kijátástalan, névtelen.
Nem tudom, mit tegyek,
Tehetetlen szenvedék.*

Részlet kriminális életvezetésű fiatalokkal készített életútinterjúkból:

„Először is sikerült megszereznem nagy munka és küzdelmek árán az osztály legrosszabb gyermeke kategóriát, majd az évfolyam legrosszabbja, és ötödik-hatodikban sikerült begyűjtenem az iskola legrosszabb diákja címet.

És ezt hogy vívtad ki magadnak?

Hát ezt ki lehet harcolni nagyon könnyen... valahogy úgy jött, mindig sikerült valami olyat csinálni, ami nagyon nem passzolt az iskola intézményes keretei közé... nem vittek el nyolcadikos osztálykirándulásra, kettést adtak mindenkiből, pedig 3,5-6-os tanuló voltam, annak ellenére is, hogy rossz voltam... Tehát nehezen kezelhető... még csak talán az sem, hanem lusták voltak venni a fáradságot, hogy foglalkozzanak velem...”

„Hogyan lehetett kibírni a börtönben ezt a 4,5 évet?

Ezt napról napra. Hát ugye, mindenkinek az eleje nehéz. Én nem ismertem senkit, nekem nem voltak alvilági kapcsolataim, ezáltal engem sem ismertek. Nekem be kellett mindenhova illeszkednem. Megérkeztem, és akkor egyből első nap, ott mindenért brusztolni kell, verekedni, ágyért, kajáért, mindenért.

Ténylegesen?

Ténylegesen. Ez nem mindenkinek van, úgy van, ha van ismerősöd, akkor nem kell, mert azt már általában ismerik, de ha olyan az ismerősöd, hogy az még droid benn, tehát takarít mindenki után, meg mit tudom én, akkor vagy rád is ezt a bélyeget sütik, vagy kiállsz magadért. Tehát akkor megint az van, amin én végigmentem, kiállni magadért, ha kell, akkor odaütni, ha kell, akkor békén hagyni, így alkalmazkodni. És az volt nagyon nehéz, azt megtanulni, hogy nem tudsz mindenkivel ugyanúgy szót érteni, hanem, hogy nagyon sokféle ember van. Van, akivel engedékenyen kell beszélni, csak úgy lehet vele normálisan beszélni, van, aki rendesen igényli, hogy úgy beszélj vele, mint a kutyával, máskülönben nem hagy békén. Tehát nagyon sokféle ember van. Ez a két véglet, mondjuk úgy, és eközött nagyon sokféle van még. Tehát az emberismerete kibővül az embernek.

„...mesélte az egyik srác, hogy ő volt kint, feltört egy újságárust, és hogy milyen buli volt, mennyi cuccot elhozott onnan, rengeteg cd-s meg szex újság, meg mindenfélét, és hogy menjünk ki. Hát akkor menjünk ki, voltunk hárman, kimentünk, feltörtük először az újságárust, és így indult el a lavina.

Ezt miért csináltátok?

Egy az, hogy buli, unaloműzés, akkor ezt éjszaka csináltuk persze, meg hát pénzt is láttunk benne...”

J. (2004):

A horgász a hulla láttán megrémül. Minden eshetőségre gondolnia kell, hogy a legjobbat válassza. Ezt Ő is nagyon jól tudta, ezért a gondolataiba mélyedt, hogy a lehető legrövidebb idő alatt jó és okos döntést hozhasson. Az első dolog, ami fölmerült benne, az az volt, hogy gyorsan kerekelt old, és úgy tesz, mintha nem is látott volna semmit. „Igen ám, de mi van, ha valaki meglátott, és később esetleg vallomást tesz, hogy látott engem?” -gondolta. Az nem lenne jó, hiszen ez a hulla itt mégiscsak az Én ellenségem volt. Ha így tennék, a lehető legjobb gyanúsított válna belőlem, ezért ezt a lehetőséget elvetette. Aztán arra gondolt, hogy kihúzza és eltemeti, de ezt is elvetette az előző okok miatt. Mi lenne, ha hagynám, hogy tovább sodorja az ár, és úgy tennék, mint aki észre sem vette. De akkor a folyó mentén valaki más észre veheti, és ha elindulnak körülnézni, akkor ismételen engem fognak gyanúba keverni. Egy lehetőség maradt: ki kell húzni a partra és hívni a rendőrséget, ők meg majd a továbbiakban intézkednek. Így is tett. Kikérdezték, minden apró részletet tízszer ismételték meg, újra és újra kikérdezték. Tudják, hogy az ellenségem volt. Már egy hét eltelt azóta és mindennap be kellett mennem a rendőrségre, hogy újabb kérdésekre válaszoljak. Persze, mindig ugyanazt kérdezték. Az a gyanúm: nem hisznek nekem. Az orvos szakértő megállapítása szerint szívátjárási szúrás a halál oka

Két hónapja már annak, hogy azon a délutánon rosszul döntöttem. Előzetes letartóztatásba helyeztek. Az ügyészség szerint megalapozott a gyanú arra, hogy Én követtem el a gyilkosságot. *EZ HIHETETLEN!!!* Miért nem húztam el a csíkot? –ahogy az rögtön eszembe jutott?! Ez lenne a sorsom? Akkor szívesen elbeszélgetnék azzal, aki megírta. Már nem érdekel semmi. Ezek a gondolatok jártak a fejében, a mi rovott múltú horgászunknak, amikor is meghozták a bírósági ítéletet. E szerint négy nap múlva eldől, hogy a bíróság kinek hisz!? Négy nap múlva!! Szegény horgászunk megtörtén, sírva ül az ágyán egy szűk, füstös cellában. Tizenkilenc év-ennyit kapott, mert rossz napon, rossz helyen horgászott. A bíróság indoklása szerint az elkövető többszörös, különös visszaeső /rovott múltú/, munkahellyel nem rendelkezik. Elmondása szerint alkalmi munkákból tartja el magát, vagyona nincs. Köztudottan esküdt ellensége volt az áldozatnak, aki egy korábbi bűncselekményből ellene tanúskodott. A tanúk elmondása szerint többször említette, hogy ezért még keményen bosszút fog állni. A bíróság megállapítása szerint az áldozat öltözékén található elemi nyomok, közvetlen bizonyítékok arra nézve, hogy a vádlott és az áldozat érintkeztek egymással. A vádlott védekezése, miszerint ő húzta ki a folyóból az áldozatot és valószínűleg akkor került a ruhájára az a nyom, melyet a nyomozók találtak, nem hihető magyarázat. A bíróság tehát a vádlottat a bemutatott bizonyítékok és tanúvallomások alapján tizenkilenc év fegyházban letöltendő főbüntetésre és tíz év

közügyektől való eltiltásra ítélte. A vádlott feltételes szabadlábra nem bocsátható. Az ítélet ellen a kézhezvételtől számított három napig fellebbezésnek helye van. Így hát a mi horgászunk fellebbezést nyújtott be a legfelsőbb bíróságra (az életellenes bűncselekmények másodfokú eljárását ez a szervezet végzi), és bízott a csodában. Az eljárás lefolytatására öt hónap után került sor. A csoda azonban nem következett be. A legfelsőbb bíróság helyben hagyta az első fokon eljáró bíróság ítéletét. A horgászunk időközben megtört, beleőszült a meghurcoltatásba. Rajta és a valódi gyilkoson kívül senki sem tudta, hogy Ő ártatlanul lett elítélve. Talán nem is érdekelt senki mást.

Egy csendes este, amikor a zárkatársai már nyugovóra tértek, Ő leült írni. A végrendeletét és végső vallomását írta le. Mindent egy lapra írt le. Nem volt kinek írnia. Csak azt akarta, hogy tudomására jusson az embereknek- *Ő NEM BŰNÖS!!! MOST NEM BŰNÖS!!!* Hamar végzett. Nem volt sok mondanivalója, már nem tudott mit közölni. Ezután erősen koncentrált. Azt hallgatta, hogy a zárkatársai már alszanak-e. Nem volt mozgás, így gondolta, nincs mire várnia. Nem érzékelte az idő múlását, így azt sem tudta, mennyi ideig ült az asztal mellett. Várt még, egy dologra várnia kellett. Az őrség félóránként járt körbe és benézett minden zárkába, hogy nincs-e valami rendkívüli esemény - ezt várta. Közben arra gondolt miért történt ez meg vele. Nem volt annyira rossz, hogy ilyen véget érjen. Voltak az életének olyan szakaszai, amiken utólag változtatna. De most már mindegy. A szülei gyermekkorában eldobták, árvaházba adták. Az állam nevelte fel, és most az is fogja végső nyugalomra helyezni. Nem fog hiányozni senkinek, hisz gyermekei sincsenek. Nem volt élete során olyan nővel kapcsolata, akivel el tudta volna képzelni élete hátralevő részét, és gyermekei anyját látta volna benne. Most visszagondolva, talán jobb is így-vagy akkor másképp alakul az életútja??? Olyan kérdés ez, amire sosem tudja meg a választ, igaz, már nem is érdekli. Eljött az idő, most volt ellenőrzés: erre várt!!! Elővette a kötelet, amit már napokkal ezelőtt előkészített. Megkötötte a hurkot, majd ezt felkötötte a fűtés csövére. Elmondott egy utolsó imát és felmászott, hogy bedugja a fejét a hurokba. Majd lelépett a radiátorról. Nem sokáig szenvedett, hamar elvesztette az eszméletét, majd vége lett mindennek. A horgász, aki egy éve még vígan élte az életét, nincs többé. MEGHALT!!! A lelke már szabad. Az ismét következő ellenőrzésnél már nem tudtak rajta segíteni. A levél, melyben végső vallomását leírta, nem kapott olyan nyilvánosságot, mint remélte, mikor még írta. Csak a börtön dolgozói tudták meg, mi állt benne.

Egy darabig még beszéltek róla az egykori elítéltséi és különböző fikciókat alkottak –vajon mi vezetett idáig? Ez csak rövid ideig tartott, és gyorsan feledésbe merült. Néha-néha még majd felemlégetik, hogy volt egyszer itt egy horgász...

Részlet egy képzésünkön résztvevő fiatal dolgozatából: (G. 2005)

Szedd pontokba a szociális munkások etikai kódexe alapján, hogy milyen személyiségjegyekkel kell rendelkeznie egy segítő szakembernek!

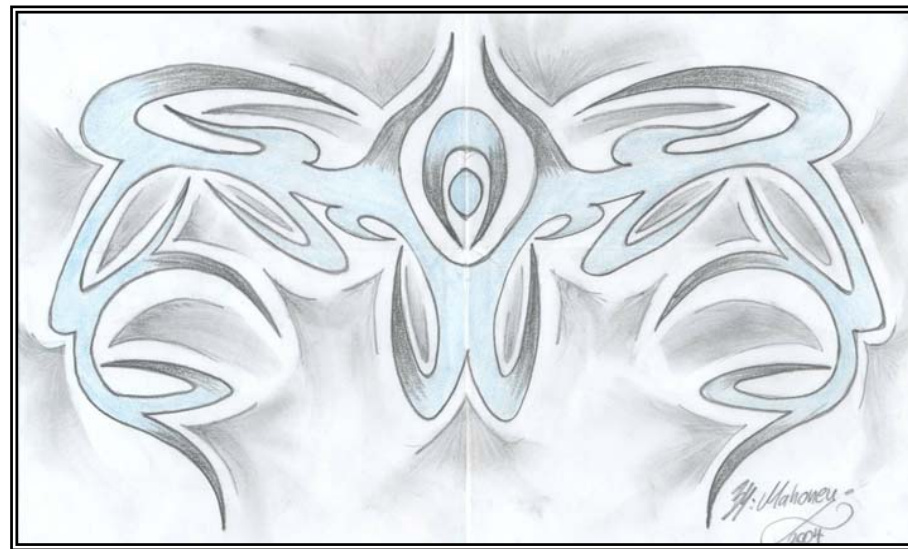
Szerintem nincsen általános séma ezekre az emberekre. Teljes mértékben attól függ, hogy az élet mely területén tevékenykedik az illető. Más és más személyiségjegyekkel kell rendelkeznie egy drogossal, egy időssel, vagy börtöntöltelékkel foglalkozó szociális munkásnak.

Egyet azért itt szeretnék leszögezni: segíteni csak annak lehet, aki akarja és hagyja azt. Hiába akar a világ legjobb embere segíteni mondjuk egy drogoson, ha ő úgy jól érzi magát, és nem kér belőle. A drogos társadalommal foglalkozóknak van az egyik legnehezebb dolguk. Ők a teljes értéktelenség és nemtörődömség példaképei. (Azaz a drogosok – a szerk.) Nekik minden mindegy. Egy ilyen típusú emberrel nagyon nehéz, sőt szinte már lehetetlen a foglalkozás. Rengeteg munka és türelem szükségeltetik hozzájuk. Egy ilyen segítőnek „legnek” kell lennie (leghumánusabb, legtoleránsabb, legkedvesebb stb.). Ez egy igazi egyszemélyes brigád, mármint a cuccos. Az idősekkel foglalkozóknak valamivel könnyebb a dolguk – talán. Ezek az emberek az egyedüllét és a kiszolgáltatottság miatt rettenetesen ki vannak éhezve a szeretetre és a törődésre. Ezért van az, hogy némelyik már szinte gyerekének tekinti e segítőket. Mondjuk, ha jobban belegondolok, ott is van melő rendszeren, kajáért és gyógyszerért a ház körül..! Erre a feladatra akkor is egy teljesen más személyiségjegyekkel megáldott ember kell – szerintem. Ha már témánál vagyunk, ne hagyjuk ki a börtöntöltelékekkel foglalkozókat sem! Itt a fő probléma a sok prekoncepció, ami igen rossz. A börtönviselt emberek túlnyomó része nem hiszi el, hogy őszinte érdeklődéssel teszik nem -pedig érdekből- a dolgukat. Induljunk ki a semmittevő pártfogók népes táborából. Nincsen pozitívum, csak a felelőtlen nemtörődömség. Pedig, ha jól tudom, ők azért vannak, hogy segítsenek az embereken, nem? Azért lehet, hogy én tudom rosszul. Én személy szerint a saját civil pártfogómmal százöt százalékosan meg vagyok elégedve, kívánni sem kívánhatnék jobbat, ezt frankón mondom!

Az elején nehéz volt elhinni, hogy valaki miattam járkál, jön be hétről hétre egy ilyen helyre hallgatni a hülyeségemet. De tudjátok, mi a legfurább ebben az egészben? Hogy én tényleg látom rajta az érdeklődést irányomban, és próbál segíteni, amiben csak tud.

Magáról a csoportokról csak annyit, hogy örülök neki, hogy megismerhettelek benneteket és rájöttem arra, hogy tényleg léteznek ilyen emberek, akik önzetlenül, minden hátsó szándék nélkül tudnak segíteni hátrányos helyzetű embereken. Továbbá, hogy próbáltok egy kis érzelmet és színt vinni a sivár életünkbe, amitől nem érezzük magunkat egy emberi nullának. Köszönöm!

R. (2005):

Egy mondatok...

„Az embernek egy idő után agyára megy az, hogy nem tud tényleg egyáltalán magára maradni. Tehát egy kis nyugalomban, kusban, saját maga... és az egyetlen dolog, ami szabad, az gondolkodni. Mert azt senki nem tudja, hogy ki mit gondol.”

„...egy helyzetben, bármilyen rossz legyen vagy bármilyen jó, teljesen mindegy, mindig a legjobbat hozzam ki, amit ki tudok hozni.”

„...ott mindenért brusztolni kell, verekedni, ágyért, kajáért, mindenért. „

„...nem az van, hogy kijössz, kikerülsz a nagy semmibe, és akkor ott állsz, és nézel körül, mint a hülye gyerek... Nem, anyád mondja, hogy menjél iskolába, és akkor te tudod, hogy oda kell menni, mert szabadultál, rögtön megoldódik minden.

„Az jó, ha az embert várják valahol, nemcsak otthon. Haverok, barátok, barátnő, hát azt el lehet felejteni, mert az semmi. És jó, ha az embert várják valahol, mindenféleképpen.”

„Tehát ha sikerül jó kontaktust kialakítani, az mindenben, szó szerint mindenben átsegít.”

„...megpróbáljátok elfogadni az embert úgy, ahogy van. Általában az iskolákban az van, hogy a gyerek alkalmazkodik a tanárhoz, én meg itt azt látom, hogy én alkalmazkodom itt a legkevésbé.”

„Nem tudom, talán nyugalom van mindig. Jókedvű emberek, nincs semmi gondotok, nem rohángátok össze-vissza, mint az átlag ember, hogy jajj... Nyugodtak vagytok, figyeltek, megpróbáltok mindent.”

„Kintről érkező embereket, olyanokat, akik nem engem akarnak bántani, hanem segítenek, az nagy hatással volt rám...”

„Vagy hogyha valami gondom van, vagy valamiért fel vagyok háborodva, idejövök, elmondom neked, meghallgatod, röhögünk rajta egyet, vagy valami.”

„...utánam már rossz lettem, tehát rosszalkodtam, a magatartásom nem volt jó, de aztán lehet, hogy így kiabáltam, hogy figyeljenek már rám.”

Egy mondatok...

„...másik meg az, hogy tanulni tudok, és sokkal könnyebben, mint máshol, ahol bemegegyek egy suliba, becsöngetnek, berohanok, ülök ott, mint egy muksó, hátul az asztal mögött, és lesem, hogy mit firkál a tanár a táblára.”

„...mi úgy gondoltuk, akiket fölvetek, így hárman, hogy biztos kemények lesznek, hogy bűnözők vagyunk, aztán semmi beszélgetés, jópofizás, csak a tanulás. Így gondoltuk, és közben nagyon kellemes csalódás volt. Tök humánus volt mindenki.”

„És nem úgy volt, hogy bejöttök, és úgy viselkedtek, mint hogyha bűnözők lennénk, és muszájból jöttök, hanem, mint emberek az emberhez. Emberségesen.”

„Ehhez inkább emberszeretetet kell, mint tanszeretet.”

„Fontos, mert ha nem tudok iskolába járni, a szokásos. Ha nincs iskola, akkor nincs munkahely, ha nincs munkahely, akkor nincs pénz. Akkor bűnözés van.”

„Ha valaki elkövet egy bűncselekményt, akkor azt mondják, hogy mocskos bűnözők... hogy ne csak azt mondják, hogy aki hülye, gyilkos, vagy teljesen mindegy, hogy mi, hogy van olyan is, aki tanul.”

„Munkát találni így... Ez egy hatalmas, nem hogy egy fal, hanem előtte és mögötte is még egy árok. Azt azért megmászni.”

„...kikerültem, és ott voltam egyedül éjszaka, álltam egyedül az erkélyen, nem volt senki, nem volt ott a barátnőm, a családom... Szóval azt mondtam, vissza kell mennem, nem tudok így élni.”

„Viszont be kellett látnom, hogy hiába van pénzem, hogyha törölhetem vele a fenekem, meg lenyúlnak tőlem.”

„Tehát mégis azért többen vagyunk, akik inkább megdolgoznak a pénzért és nem ellopják, és kevesebben vannak azok, akik ellopják. Jobb a több emberhez tartozni.”

„Semmiért nem éri meg, most már tudom, de akkor még nem tudtam.”